

- erlingr@vl.no
- tlf: 22 310 428

kronikk

Arne Schjøth er tidligere avdelingsoverlege ved Sørlandet sykehus. Er spesialist i indremedisin, biokjemi og nukleærmedisin. Har skrevet artikler om psykologi og etikk.

Jens Fredrik Brenne er pastor i Østre frikirke i Oslo og styreleder i Til Helhet.

SEKSUALITET OG SJELESORG

Sjelesorg i møte med homofili

Gjennom den sjelesorg som praktiseres, avlegger kirken også et vitnesbyrd utad.

Homofili er ikke et entydig livsfenomen. Det opptrer i mange former, grader og utviklingsforløp både når det gjelder seksuelle følelser, tiltrekning og atferd. Det er et stort sprang fra forbigående homofile følelser i ungdomstiden til en fastere identitet. Bifili representerer en aktuell mellomform. De fleste fagfolk regner i dag med at homofili skyldes et komplekst og dynamisk samspill mellom psykologiske, sosiale og kulturelle faktorer, og at biologiske faktorer spiller liten rolle.

De homofile livsspørsmål utgjør ikke et så ensartet bilde som det ofte fremstilles. Noen opplever sin livssituasjon som vanskelig og smertefull, fordi homofili griper inn i et så sentralt livsområde. Men ellers er det stor variasjon når det gjelder konkret livssituasjon, problemer og erfaringer. Det kan reise seg eksistensielle spørsmål, og særlig hos dem som ønsker å følge kristen tro og etikk. Noen opplever samvittighetskonflikter og tvil om hvilken livsvei som er den rette. Flere ønsker bevisst ikke å gå inn i homofilt samliv. Det er ofte ikke entydige løsninger på problemene, og flere veier kan fremstå som aktuelle. I slike situasjoner kan det bli avgjørende hva slags livshjelp den enkelte får.

Sjelesorgen må også her følge aksepterte retningslinjer. Det innebærer respekt for den enkeltes autonomi og ansvaret for egne valg uten at det utøves press. Det betyr også at sjelesorgen ikke kan følge noe fast skjema, men må finne sin egen vei i forhold til den enkelte konfident avhengig av vedkommendes livssituasjon. Dette forhindrer ikke at sjelesorgen bør vedkjenne seg hva slags grunnlag den bygger på. Også psykoterapien er i dag blitt mer bevisst på at den ikke er verdinøytral, men har et moralsk grunnlag. For sjelesorgen betyr det å leve i spenningen mellom sitt eget verdigrunnlag og respekten for den enkeltes ansvar for eget liv.

Det er viktig å ikke sette homofili i noen særstilling som livsproblem, for menneskelivet fører med seg mange ulike belastninger og forstyrrelser. På

samlivsområdet er det dessuten noen hver som kommer til kort, og dagens samlivskrise vitner om en utbredt moralsk svikt. Men disse realiteter har delvis kommet i skyggen av homofili-spørsmålet i den kirkelige debatt.

Siden homofili ikke er definert som sykdom, kan ingen utenfor helsevesenet beskyldes for kvakksalveri når de ønsker å hjelpe homofile. Desto viktigere er det å sikre kvaliteten på denne hjelpen.

Sjelesorgen ved homofili befinner seg ikke i et kulturelt vakuum, men står i en større og forpliktende kirkelig og kulturell sammenheng. Det gjelder de fundamentale spørsmål som samfunnets kulturelle føringer, hvordan kirken møter ungdommens identitetsproblemer i en forvirret tid, og hele stillingen for mor/far/barn-relasjonen i dagens samfunn. Gjennom den sjelesorg som praktiseres, avlegger kirken også et vitnesbyrd utad. Hvis dette vitnesbyrd skal bygge på Skriften, medfører det i dag hardnakket motstand og har sin pris, slik biskop Kvarme har fått erfare. Vi må likevel håpe at dette vitnesbyrd ikke forstummer.

Spørsmålet om reorientering har vært sterkt fremme under den senere tids debatt. Reorientering utgjør bare ett moment innenfor en større sam-

«Reorientering utgjør bare ett moment innenfor en større sammenheng og trenger å bli fremstilt balansert og saklig. Det er derfor viktig at det skjernes mellom flere sider av spørsmålet. Betegnelsen er også blitt så følelsesladet og misoppfattet at det er spørsmål om den bør utgå og for eksempel erstattes med ordet «endring».»

menheng og trenger å bli fremstilt balansert og saklig. Det er derfor viktig at det skjernes mellom flere sider av spørsmålet. Betegnelsen er også blitt så følelsesladet og misoppfattet at det er spørsmål om den bør utgå og for eksempel erstattes med ordet «endring». Da kommer reorientering ved homofili mer på linje med de endringer som kan skje med oss på så mange områder i livet og også som ledd i psykoterapi eller sjelesorg. I kristen sammenheng har vi her også lov å regne med Den Hellige Ånds nyskapende gjerning.

Det første spørsmål er om en slik endring i det hele tatt kan finne sted. Å klarlegge årsaker og hjelp ved psykiske lidelser er generelt et krevende forskningsfelt. Dessuten blir teoriene ofte innnevnd i menneskesyn slik som ved de forskjellige personlighetsteorier og psykoterapier. Disse problemene rammer i særlig grad homofilforskningen, som faglig er et vanskelig felt og oftest sterkt innnevnd i ideologi og menneskesyn. Men et forhold som ofte blir oversett, er at de som benekter at homofili kan endres, har en like stor faglig bevisbyrde på sin side som tilhengerne av det motsatte syn. Hvis det kan dokumenteres at noen homofile kan erfare endring, er dette ifølge elementær vitenskapsfilosofi nok til å rokke ved den motsatte påstand. Slik dokumentasjon foreligger i dag både fra inn- og utland. Det omfatter tallrike personlige vitnesbyrd fra mennesker som har erfart endring, fagpersoners konkrete erfaringer og faglig materiale fra utlandet, særlig USA.

En undersøkelse som har stått sentralt, er av den velrenommerede amerikanske psykiater Robert Spitzer. Han var en viktig drivkraft bak arbeidet med å fjerne homofili fra den amerikanske diagnoseliste i 1973 og har også arbeidet for de homofiles rettigheter. Han ble motivert til å intervju 200 personer som berettet at de hadde erfart endring av en homofil orientering. Hans nøkterne konklusjon var denne: Flertallet av de intervjuede rapporterte forandringer som var i overensstemmelse med hva som ville forventes hvis

det hadde skjedd en endring fra en dominerende homoseksuell til en dominerende heteroseksuell orientering.

Hans arbeid er i USA blitt gjenstand for en faglig debatt. Det er betegnende for nivået på den norske homofildebatten at en slik drøftelse glimrer ved sitt fravær. I stedet blir alt som taler for at en slik endring er en realitet, bare forbigått i taushet eller møtt med lettvinde bortforklaringer.

Men samtidig gjelder det å presisere hva man ennå ikke sikkert vet. Det er blant annet hvem dette er mest aktuelt for, hva slags fremgangsmåter som er best, og hvor mange som har erfart et skifte fra en homofil orientering. Spitzer fremholder at det trengs mer forskning på dette området, men den lar seg vanskelig gjennomføre både av praktiske, forskningsetiske og ideologiske grunner

Det siste spørsmålet er hvordan muligheten av endring best skal målbæres offentlig, og overfor den enkelte klient. Det gjelder her å finne en nøktern og gylden middelvei. På den ene siden bør ikke dette tilbudet bekjempes, slik at noen blir fratatt denne muligheten. På den annen side må ikke et tilbud fremstilles slik at det skapes ekstra belastninger for homofile. Det betyr at det bare kommer på tale når det er spesielle forutsetninger til stede. Fremfor alt må det foreligge en sterk motivering, og det må understrekes at man ikke kan love noe bestemt resultat. Det finnes ingen lettvinde løsninger. Det hører også med i bildet at det kan inntre en endring i seksuelle følelser og atferd selv om dette ikke har vært drøftet spesielt på forhånd. Uansett resultat kan sjelesorgen spille en viktig rolle i vedkommendes liv.

Arne Schjøth
og Jens Fredrik Brenne